

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.411.002.17.2020

Pani
Helena Rajewska
Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 10
im. B. Zwolińskiego w Sieradzu
Aleja Grunwaldzka 10
98 – 200 Sieradz

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/20/002 – Bezpieczeństwo zdrowotne użytkowania boisk przyszkolnych wykonanych ze sztucznych nawierzchni

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa nr 10 im. B. Zwolińskiego w Sieradzu (dalej: <i>Szkoła</i>), 98-200 Sieradz, Aleja Grunwaldzka 10.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Helena Rajewska – Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 10 w Sieradzu ¹ – od 1 września 2017 r. (wcześniej, w badanym okresie, do dnia 31 sierpnia 2017 r. - Dyrektorem Szkoły była Kazimiera Gotkowicz).
Zakres przedmiotowy kontroli	Spełnianie norm wymaganych dla granulatu użytego do budowy boisk o sztucznej nawierzchni.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2015 do 31 maja 2020 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie, jeżeli zdarzenia mające wówczas miejsce miały wpływ na kontrolowany okres.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ² .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi (dalej: <i>NIK</i>).
Kontroler	Arkadiusz Kałużny, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLO/51/2020 z 8 maja 2020 r. i nr LLO/120/2020 z 15 lipca 2020 r. (dowód: akta kontroli str.: 1-5)

¹ Dalej Dyrektor Szkoły

² Dz.U. z 2020 r., poz.1200., dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Szkoła będąca administratorem boiska do gry w piłkę nożną o sztucznej nawierzchni wchodzącego w skład kompleksu zbudowanego w ramach programu „Moje boisko – Orlik 2012” dysponowała atestami, przedłożonymi przez producenta, potwierdzającymi spełnienie wymogów higienicznych przez granulat zastosowany przy użytkowaniu obiektu, tj. atestami wydanymi przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład Higieny.

Niemniej jednak – jak wynika z przeprowadzonych na zlecenie NIK badań laboratoryjnych – granulat z recyklingu opon samochodowych użyty do wypełnienia nawierzchni boiska nie spełniał wymogów rozporządzenia REACH⁴, tj. zawierał substancję niebezpieczną z grupy wielopierścieniowych węglowodórów aromatycznych (WWA) - benzo(e)piren w stężeniu wyższym niż jest to dopuszczalne w świetle przepisów pkt 50 załącznika XVII do ww. rozporządzenia.

W okresie objętym kontrolą do Dyrektora Szkoły nie wpłynęły żadne skargi, wnioski ani petycje dotyczące szkodliwego wpływu granulatu, użytego do wypełnienia i uzupełnień nawierzchni boiska piłkarskiego, na zdrowie osób korzystających z boiska. Wszyscy użytkownicy boiska mieli zapewniony dostęp do *Regulaminu korzystania z obiektu sportowego „Orlik 2012”*.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Spełnianie norm wymaganych dla granulatu użytego do budowy boisk o sztucznej nawierzchni

Opis stanu faktycznego

1. W ramach programu „Moje boisko – Orlik 2012”, w okresie od 1 sierpnia 2011 r. do 30 kwietnia 2012 r., Urząd Miasta Sieradza⁵ jako inwestor wybudował zespół boisk sportowych wraz z zapleczem zlokalizowanych przy Alei Grunwaldzkiej 10 w Sieradzu (teren Szkoły Podstawowej nr 10)⁶. Obiekt składał się z: boiska do gry w piłkę nożną o wymiarach 62mx30m ze strefami wybiegów i z nawierzchnią z trawy syntetycznej na podbudowie z kruszywa, boiska wielofunkcyjnego o wymiarach płyty ze strefami wybiegów 32,10mx19,10m z nawierzchnią poliuretanową typu EPDM na podbudowie z kruszywa, ogrodzenia boisk, piłkochwyłów o wysokości 6m, ogrodzenia terenu sportowego, oświetlenia boisk, chodników i ciągów komunikacyjnych, infrastruktury technicznej, budynku zaplecza, wyposażenia sportowego.

Protokół odbioru końcowego obiektu i przekazania do użytku podpisany został w dniu 18 maja 2012 r. W dniu 14 czerwca 2012 r. Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w Sieradzu udzielił Miastu Sieradz pozwolenia na użytkowanie zespołów boisk sportowych wraz z zapleczem (decyzja nr 47/2012). Pismem z dnia 9 lipca 2012 r.⁷ Prezydent Miasta Sieradza przekazał Dyrektorowi Szkoły ww. obiekt

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Rozporządzenie (WE) NR 1907/2006 PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE; Dz.U. W.E. Nr 396 z 30.12.2006, s. 1, ze zm.

⁵ Dalej Urząd.

⁶ Dalej Obiekt lub Orlik.

⁷ Pismo znak WIK-I.7013.11.2011.

celem jego użytkowania i sprawowania funkcji administracyjnych nad nim wraz z dokumentacją z realizacji zadania inwestycyjnego⁸.

Boisko do piłki nożnej uzupełniane było granulatem gumowym dwa razy w roku przez pracowników Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Sieradzu za pomocą specjalistycznego sprzętu. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, iż przy każdorazowym takim uzupełnieniu zużywano do 100 kg granulatu. W ramach konserwacji w latach 2012 – 2014 do uzupełniania boiska używano granulatu zastosowanego przez wykonawcę obiektu. W roku 2015 i 2018 Szkoła zakupiła granulatu SBR od innego dostawcy⁹.

(akta kontroli str.: 7, 23-28, 72-84, 88-91, 93)

2. W dokumentacji Szkoły dotyczącej budowy Orlika znajdowały się atesty higieniczne wydane przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny (dalej PZH) zarówno dla syntetycznej nawierzchni trawiastej¹⁰: (HK/B/1276/02/2008 z dnia 21 sierpnia 2008 r.), jak i dla granulatu SBR z recyklingu opon i gumy technicznej (HK/B/0087/01/2009 z dnia 24 marca 2009 r.). Szkoła posiadała również atesty higieniczne¹¹, wydane przez PZH dla producenta granulatu zakupionego w latach 2015 i 2018. Ww. atesty higieniczne potwierdzały, iż granulaty odpowiadały wymaganiom higienicznym do zastosowania w budownictwie na zewnątrz budynków, w tym na otwartych obiektach sportowych, do budowy nawierzchni sportowych i wypełniania sztucznej trawy.

(akta kontroli str.: 46, 59, 92, 94)

Z przedłożonych przez wykonawców ww. atestów wynikało spełnienie przez granulatu wymogów higienicznych. Zgodnie z wykonanym na zlecenie NIK badaniem próbek materiałowych granulatu z nawierzchni boiska szkolnego ze sztuczną murawą, granulatu spełniał wymagania normy PN-EN 71-3:2019-07, jednakże badanie w zakresie zawartości wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, wykazało przekroczenie norm określonych w rozporządzeniu (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. – REACH¹², w zakresie dopuszczalnej zawartości benzo(e)pirenu – należącego do grupy wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA). Stężenie benzo(e)pirenu wynosiło ponad 10 mg/kg, a zatem więcej niż jest to dopuszczalne w świetle przepisów pkt 50 załącznika XVII do ww. rozporządzenia.

(akta kontroli str.: 95-122)

Jak wyjaśniła Dyrektor Szkoły: *stosowany granulatu posiadał Atest Higieniczny wydany przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieniczny. Dokument ten był dla mnie i moich poprzedników gwarantem spełnienia wymaganych norm.* Dyrektor Szkoły dodała, że w związku z tym, że szczegółowe badania wykazały przekroczenie norm przez zastosowany na boisku granulatu, zamierza:

- opracować instrukcję określającą podstawowe zasady postępowania w czasie i po skorzystaniu z boiska sportowego z nawierzchnią syntetyczną i umieścić ją w miejscu widocznym dla wszystkich korzystających,

⁸ Pełna nazwa zadania inwestycyjnego: Budowa zespołu boisk sportowych wraz z zapleczem w ramach programu „Moje Boisko – Orlik 2012” zlokalizowanych w Sieradzu przy Alei Grunwaldzkiej 10 (teren Szkoły Podstawowej nr 10).

⁹ Faktury: FS/00033/03/2015/SR12 z 31.03.2015 r. i F/29/06/2018/SA12 z 25.06.2018 r. – każda na 2 tony granulatu SBR 1,0-3,0 mm z opon samochodów osobowych. Sprzedawca był także producentem granulatu.

¹⁰ „Greenie, PX, XT, XTM, MF, MFP, Eden, Gardena, Interlock, Serena, Verdana”.

¹¹ Atesty higieniczne: nr HK/B/0127/01/2010 z 20 kwietnia 2010 r. i nr HK/B/1382/01/2015 z 4 grudnia 2015 r.

¹² Rozporządzenie (WE) NR 1907/2006 PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE; Dz.U. W.E. Nr 396 z 30.12.2006, s. 1, ze zm.

- zakupić i zamontować przy wyjściu z boiska szczotki w celu oczyszczania obuwia z cząstek granulatu,
- wyznaczyć w szatni strefę zmiany i oczyszczania ubrania sportowego z cząstek granulatu,
- uzupełniać nawierzchnię boiska jedynie granulatem, dla którego potwierdzono za pomocą badań spełnienie wymogów Rozporządzenia REACH.

(akta kontroli str.: 123-125)

3. Do Szkoły w badanym okresie, nie wpłynęły skargi/wnioski/petycje dotyczące szkodliwego wpływu, zastosowanego przy wypełnianiu sztucznej nawierzchni boiska do piłki nożnej, granulatu na zdrowie uczniów i osób z niego korzystających. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, iż: *obiekt udostępniany jest zawsze pod nadzorem Animatora sportu/pracownika, któremu dotychczas nikt z użytkowników nie zgłosił uwag dotyczących niepokojących dolegliwości i objawów zdrowotnych związanych z korzystaniem z boiska. W związku z powyższym Szkoła nie prowadziła badań dotyczących szkodliwego działania granulatu.*

(akta kontroli str.: 72-74, 126)

4. Regulamin obiektu określał postanowienia ogólne oraz zasady korzystania z obiektu. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, iż do ww. regulaminu dołączono atest higieniczny stosowanego aktualnie granulatu¹³. Atest nie wskazywał na użycie niebezpiecznego, bądź toksycznego materiału, który stanowiłby zagrożenie dla użytkowników obiektu, dlatego administrator upewniony o bezpiecznym produkcie nie umieścił dodatkowych informacji na temat jego ewentualnej szkodliwości. Tym samym Szkoła nie sprawdzała ryzyka wystąpienia niebezpieczeństwa polegającego na bezpośrednim kontakcie z granulatem gdyż, jak wynika z ww. wyjaśnień, nie było ku temu przesłanek.

(akta kontroli str.: 72-74, 85-87, 127-129)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi

Pomimo, iż Dyrektor Szkoły dysponowała stosownymi atestami PZH, to jednak w próbkach granulatu SBR, stanowiącego element nawierzchni boiska piłkarskiego Orlik, stwierdzono przekroczenie dopuszczalnej zawartości benzo(e)pirenu należącego do grupy wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA). Stężenie benzo(e)pirenu wynosiło bowiem ponad 10 mg/kg, podczas gdy zgodnie z pkt 50 załącznika XVII „Ograniczenia dotyczące produkcji, wprowadzania do obrotu i stosowania niektórych niebezpiecznych substancji, mieszanin i wyrobów” do rozporządzenia REACH wartość dopuszczalna zawartości WWA w wyrobach z tworzyw sztucznych i gumy, które mogą mieć bezpośredni kontakt z ludzką skórą lub jamą ustną wynosi 1 mg/kg. WWA mogą stanowić potencjalne zagrożenie dla zdrowia korzystających z boiska osób.

Wnioski

W celu minimalizacji zagrożeń dla zdrowia dzieci korzystających z boiska sportowego Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:
zapewnienie - zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach¹⁴ - bezpiecznych

¹³ Zarówno regulamin obiektu jak i atest higieniczny były ogólnodostępne na terenie Orlika.

¹⁴ Dz. U. 2020. poz. 1166 ze zm.

warunków korzystania przez dzieci z boiska sportowego Orlik, przede wszystkim poprzez:

- podjęcie działań organizacyjnych, zmierzających do ograniczenia narażenia dzieci i personelu szkoły na zawarte w granulacie szkodliwe substancje chemiczne w przypadku bezpośredniego kontaktu ze skórą, połknięcia czy wynoszenia z boiska na ubraniach i obuwiu, m.in. poprzez opracowanie instrukcji określającej podstawowe zasady postępowania w czasie i po korzystaniu z boiska sportowego z nawierzchnią syntetyczną oraz przeszkolenie personelu szkoły w zakresie egzekwowania tych zasad od dzieci korzystających z boiska.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo
zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, 30 lipca 2020 r.

Nadzorujący kontrolę
Marcin Kuzan
Główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi
Dyrektor
Przemysław Szewczyk

.....
podpis

.....
podpis